

conte de l'Àfrica tropical
NOUS MATERIALS DIDÀCTICS

Quim Arnal

Altres Pobles / Altres Contes

Portada	pàg 1
Index	2
Presentació	3
Continguts, objectius, metodologia	4
Activitats didàctiques:	
“Niti i el lleó”	5-9
Fem teatre	10
Comprenem	10
Coneguem	11
Ara juguem una estona: joc de l’awelé	12
Vine a conèixer a en Buba, un nen de l’Àfrica	13
L’Awa i l’Adama, cosins d’en Buba, viuen al poblat	14
L’oncle d’en Buba vol viatjar...	15
L’oncle d’en Buba viu entre nosaltres	16
El vestit de l’oncle	17
El joc del Bégerou	18-19
Fem màscares: la d’en Niti i el lleó	20-21-22
Ritmes i instruments senzills	23-24

Autor: Quim Arnal

Maquetació i versió informàtica: Hans Hansen

Il·lustracions: Tubabu Jelitigui

Agraïments especials a tota la comunitat educativa
organitzadora i usuària del programa “Altres pobles, Altres Contes”

Presentació Nous Materials

Teniu a les mans, o impressionats a la pantalla de l'ordinador, el nou dossier didàctic de l'activitat-espectacle:

"Niti i el lleó"

Com sabeu, aquesta proposta forma part de la trilogia d'activitats i espectacles "Altres Pobles / Altres Contes", adreçades als alumnes de cicle mitjà de l'educació primària.

Aquesta activitat-espectacle té un llarg recorregut per un munt d'escoles del Baix Llobregat, el Barcelonès i el Vallès Occidental, especialment. Són més de 10 anys oferint una proposta de qualitat que ha estat mereixedora d'una gran acceptació per part del públic.

"Niti i el lleó, conte songhai de l'Àfrica tropical", és un dels camins que ens permet treballar amb els nostres alumnes, a l'aula, les relacions interculturals. L'activitat és doble:

- l'assistència participativa, vivencial, a l'espectacle del Pirata Kim (www.piratakim.com)

- la realització de les activitats didàctiques, actualitzades, engrescadores i significatives, per part dels alumnes i amb la dinamització dels mestres (www.altrespoblesaltrescontes.com)

Com veureu aviat els materials didàctics són força diferents als que disposava l'activitat anteriorment. El resultat actual és un nou dossier, renovat i de qualitat, tant pel que fa als

continguts educatius com pel que fa als continguts estètics del dossier. Esperem que el seu ús us sigui de profit i us convidem a dir la vostra per tal de millorar aquest material entre tots els actors implicats (kim.arnal@gmail.com).

Niti i el lleó, és una proposta dins de l'eix transversal de l'educació, per les relacions interculturals. El dossier didàctic ens ofereix l'oportunitat d'apropar als alumnes al món de l'Àfrica negra, amb una significativa mostra d'activitats. Els participants d'aquestes activitats descobriran un nou i enriquidor continent gràcies a un munt de nous amics i coneixeran també noves realitats que ens afecten a tots.

L'activitat didàctica, continguts, objectius, metodologia

L'activitat didàctica "Niti i el lleó" està adreçada especialment al cicle mitjà de l'educació primària. Malgrat que es pot utilitzar independentment és recomanable acompanyar-la de la representació teatral a cura del Pirata Kim.

L'activitat didàctica s'ha de fer amb posterioritat a l'espectacle teatral, tot i que és recomanable per part del mestre introduir el tema prèviament. Es pot parlar una estona de l'Àfrica. Demanar als alumnes que en saben d'aquest continent, treure el tema dels grans mamífers, l'emigració, els pobladors negres, enumerar i comentar per sobre films

coneguts ambientats en aquest continent, etc. I si hi ha companys a classe que venen de l'Àfrica és interessant que ens expliquin coses de casa seva, de la seva família, de la vida allà. La resta d'alumnes podran posar qüestions d'interès sota la dinamització del mestre.

Aquests materials didàctics no pretenen ser una unitat estructurada de disseny curricular. La manera d'usar-los és a criteri dels mestres, i dependrà també de les eines curriculars de cada centre.

Aquestes activitats tenen molt a veure amb el treball de fets i conceptes, procediments i

valors, de l'àrea de llengua, i pren cura dels aspectes de comprensió i expressió oral. En aquest sentit voldríem destacar el paper que hauria de tenir el mestre com a transmissor de cultura oral dins l'aplicació d'aquest material. Precisament, la valoració de la importància de la transmissió oral del coneixement i l'experiència és una de les aportacions més significatives que ens podrien proporcionar els immigrants amb els que convivim, si més no pel que fa a persones provinents d'àrees marcades per la cultura i la transmissió de coneixements des de la oralitat.

Continguts

- El continent africà, espai físic i cultural
 - El conte de “Niti i el lleó”, tradició i espai socio-cultural
 - El teatre i la lectura dramatitzada
 - Jocs africans: awelé i baguerú
 - Àmbit urbà a l'Àfrica
 - Àmbit rural a l'Àfrica
 - L'emigració des de l'Àfrica
 - L'emigració africana a casa nostra
 - Plàstica, l'estètica i els models africans
 - Ritmes africans
-
- Instruments musicals senzills

Objectius

- **Conèixer** les característiques geogràfiques, socials, històriques i tradicionals d'altres col·lectius humans, partint com a centre d'interès d'un conte
- Fer **reflexionar** als nens sobre la importància que té tota cultura
- **Facilitar** la comprensió intuïtiva que el contacte amb la diferència és necessari i profitós
- **Potenciar** el respecte a la diversitat donant a conèixer elements de la cultura i societat, africanes, i afavorir el diàleg amb la diversitat
- **Fomentar** l'estima i la implicació personal dels nens respecte a la importància que té qualsevol cultura i l'africana en particular
- **Afavorir** la comprensió i l'expressió oral partint del coneixement d'altres cultures

Metodologia

El nou dossier didàctic de l'activitat-espectacle “**Niti i el lleó**” el podeu trobar en format CD i també a la web específica: **www.altrespoblesaltrescontes.com**

Potser, en el futur s'hi realitzin edicions tradicionals “**en paper**” per part d'alguna institució.

Les activitats que hi trobareu tot seguit es poden “**baixar**” a gust de l'usuari a partir dels pdf corresponents. Per tant, el mestre pot programar les activitats que vol realitzar i fàcilment imprimir-les o fotocopiar-les, a partir de la selecció feta. Us convidem a fer una ullada a tota la proposta abans de fer la tria pertinent.

Com veureu de seguida les activitats estan adreçades directament a l'alumne, en segona persona. Ell disposa de tota la informació que necessita per fer una activitat (i tot en un

mateix full). Tot i això, és del tot recomanable que el mestre verifiqui que es llegeix bé la informació prèvia, que s'entén, i que es compren també l'enunciat de la qüestió o l'activitat que s'empren. Són, per tant, activitats d'ús per l'alumne que el mestre dirigirà acuradament, segons la realitat pròpia. El mestre no disposa d'informació addicional a la guia, tot i que els fulls d'activitats de l'alumne són força explícits. Al mestre li caldrà una lectura atenta, amb intenció, i aplicar el bagatge propi per conduir acuradament qualsevol de les activitats proposades. Potser l'activitat musical, en alguns casos, us pot presentar algun problema. Si és així adregeu-vos als especialistes de música o deriveu-ne la seva realització.

Hi ha activitats que tenen una cabuda “**extra**” especialment

en determinats moments del calendari. Per exemple: fer les màscares de Niti o del lleó i estudiar els ritmes africans durant el període de Carnaval.

L'activitat de teatre o de lectura dramatitzada ens assembla que té una importància vertebradora i de palanca per la continuació de la tasca entorn a activitats de més contingut específic. I si teniu activitat de teatre de forma continuada pot ser molt interessant i integrador, sense cap dubte, treballar sobre la peça dramàtica de “**Niti i el lleó**”.

Hi ha activitats individuals, per parelles, de grup i de grup classe. De tota manera el mestre sabrà adaptar l'organització de cada proposta de treball a cada realitat i situació.

NITI I EL LLEÓ

el conte en cinc escenes

PERSONATGES

NA 1:	NARRADOR 1
NA 2:	NARRADOR 2
LLE:	LLEÓ
NIT:	NITI
ANÀ:	ANALIA, LA DONA D'EN NITI
POB:	UNA PERSONA DEL POBLE
PAG:	PAGÈS
UEN:	UENDÉ, DÉU DEL POBLAT
	CAÇADORS
	NOIS I NOIES DEL POBLAT

Més personatges i tècnics:

Músics, Cos de ball (apareix quan la noia se salva i al final de l'espectacle), Més gent del poble
Director (mestre), ajudants de direcció, regidors d'escena (entrades i sortides dels actors),
encarregats d'utilleria, llums, vestuari, apuntadors. Potser se us acudeixen altres tasques.

Hi pot participar tota la vostra classe!!

(L'escenari ens mostra un paisatge. A la dreta un poblat. A l'esquerra la selva.
Al centre, l'espai de transició entre el poble i la selva. Entren els dos narradors.
Se situen al cantó esquerre de l'escenari)

Escena 1

- NA 1: Una dona molt pobre s'ocupava en buscar llenya a la selva. Es trobava a la fi del seu embaràs i els dolors de part la van sorprendre a la vora del forat d'un gran baobab. Entrà en aquella cavitat i allà va néixer el seu fill: el Niti.
- NA 2: El dia anterior, una lleona havia parit un cadell en una altra cavitat del mateix arbre. Tots els dies la fera sortia de cacera. La dona també anava a buscar fruits per alimentar-se. En absència de les mares, el cadell i el nen es descobriren mútuament. Van començar a tractar-se i xerraven quan es quedaven sols en el baobab que els hi servia de casa.
- NA 1: Cada dia les mares es veien en l'obligació d'anar més lluny a buscar menjar. I Aixà succeí que un dia, les mares es van perdre i no van saber retornar al gran arbre baobab. El cadell de lleó i el Niti esdevingueren grans amics. L'un per l'altre, i l'altre per l'un foren tota la família que tingueren. Es cuidaven entre ells, aprenien plegats, cercaven menjar sense separar-se massa. I Així van anar creixent, creixent i creixent.
- NA 2: Amb el temps el nen va convertir-se en un jove molt ben plantat i el cadell es convertí en un lleonàs fort i ben gras.

Escena 2

(Aquesta part es desenvolupa al cantó de la selva. Entra a escena, per l'esquerra, un lleó i un noi. El noi persegueix el lleó, l'atrapa, cauen a terra i comencen a riure. Cal donar la impressió que estan jugant. Després de jugar una estona queden estirats a terra cansats. Estan pensant)

- NA 2: Un dia el lleó va dir al seu amic:
- LLE: Ja ets un home i no pots continuar vivint així. Has de marxar amb la teva gent, amb els homes.
- NIT: I què faré jo entre els homes? I.., (de sobte sembla espantat) no ens veurem més!
- LLE : Et buscaré una jove bonica. He pensat la manera com et trobaré companya: quan les joves del poblat vagin al riu a buscar aigua n'atraparé una. Tothom marxarà d'allí per por a la fera. Menys tu, Niti, que vindràs cap a mi. Jo, en veure't sortiré fugint. Com hauràs lliurat a la jove de les urpes del lleó et convertiràs en un heroi i segur que et podràs casar amb la jove.

NIT : (Torna a insistir en forma trista) Però... no ens tornarem a veure mai més?

LLE: Sí, home sí. Com dius això?. De tant en tant sí, i amb molta prudència... t'aniré a visitar al poblat

(Els dos continuen xerrant i finalment es donen les mans en senyal d'haver arribat a un acord)

NA 1: El noi donà les gràcies al lleó i decidiren que l'endemà posarien en practica el pla acordat.

Escena 3

(En Niti surt d'escena i el lleó s'amaga darrera d'unes canyes, situades entre la selva i el poble)

NA 2: A primera hora del matí, la noia més bonica del poble s'acostà al riu a buscar aigua. El seu nom era Analia.

(Entra per la dreta amb un cànir d'aigua al cap. S'acosta al riu i quan s'ajup per agafar l'aigua el lleó la sorprèn, l'atrapa i se l'endú darrera del canyissar)

ANÀ: Socors, socors!. Socors, socors!

POB: (surt algú pel costat del poble) Eh?, que passa?

PAG: (surt un altre que s'adreça a la persona anterior) Jo ho he vist tot mentre llaurava: un lleó ha atrapat una jove al riu! Un lleó ha atrapat una...

POB: comes ajudeu-me, no hi ha res a fer, amaguem-nos!

PAG: Mireu, hi ha algú que se n'hi va cap on és el lleó!

(De sobte es veu en Niti que amb una simple branca a la mà s'apropa a l'amagatall de canyes del lleó. S'introdueix per allà enmig i tot seguit es veu com el lleó surt foragitat)

POB : no pot ser!. Ha espantat (es queda mut) ... i amb una canyeta de no res.

PAG: Apa, anem al poble. Hem d'explicar a tothom el que ha passat!
(i marxen entre bambolines)

NA 1: En Niti va portar a la noia a casa dels seus pares que van quedar molt contents a l'escoltar la història que els hi va contar la seva filla. Els pares agraïts amb el Niti li van oferir la seva filla com a dona i un lloc al poble on viure.

NA 2: Al cap de set dies es va celebrar la festa de casament. Va durar fins al vespre. De fet quan es va posar tot fosc van encendre una bona foguera i es van començar a contar històries i contes tan fantàstics que els més menuts s'ho escoltaven amb el cor en un puny i els ulls com a taronges. La història que va tenir més èxit va ser la d'en Niti, que la van explicar entre el propi Niti, l'Analia , el pagès i aquell senyor del poble tan espantat.

Escena 4

NA 1: El temps va anar passant i el Niti va ser un membre més del poblat. Ben aviat va aprendre a cultivar i a pescar, com era costum en aquelles terres.

NA 2: Tot i que el Niti anava molt atrafegat amb la seva nova vida, no va oblidar l'amistat que tenia amb el seu antic company de jocs.

(Entra en escena el Niti. S'asseu en la part central on hem situat els límits del poble. Sembla que s'espera. Quan el narrador comença a parlar entra el lleó per l'esquerra. Va a trobar el Niti. Tots dos se saluden amb alegria i s'asseuen i es posen a parlar. Intenteu il·luminar de manera feble l'escena, però sense renunciar a una perfecta visibilitat)

NA 1: Cada nit, quan tots dormien al poblat, es trobaven els dos amics a l'entrada de casa i parlaven, reien, s'explicaven històries i contes. Altres vegades anaven a córrer per la selva, recordant el temps passat. Molt sovint començaven a jugar com ho havien fet anys enrere. (comencen a jugar)

NA 2: Una nit, l'esposa d'en Niti, que no podia dormir per la gran calor que hi feia, es va aixecar del llit i va sortir a la porta de la cabana per prendre l'aire fresc.

(entra la noia que fa de dona d'en Niti en el moment que el narrador l'esmenta. La noia ha de fer de mig endormiscada)

Confós amb les ombres de la nit, Analia es va adonar que allà estava el seu marit, en Niti. La seva cara de felicitat aviat es va convertir en una cara d'autèntica por. La sang se li va quedar congelada, va haver d'empassar saliva vuit vegades abans de demanar socors.

ANÀ: Socors, socors, hi ha un lleó a casa meva, hi ha un lleó a casa meva!!

(El lleó marxa amb pressa, el Niti s'acostà a la seva esposa per consolar-la. Apareix un vell caçador amb un fusell de pólvora negra i algunes persones més del poble amb llances, arcs i fletxes, matxets. Travessen tot l'escenari perseguint amb cautela al lleó a través de la selva. Quan tots els actors desapareixen de l'escena se sent: POUM! i s'il·lumina de nou l'escenari de forma deguda)

NA 2: L'endemà, molt trist, en Niti va seguir el rastre de sang del seu amic, travessant durant hores aquella impenetrable i espessa selva.

(A la zona de la selva el Niti ha de fer veure que s'endinsa en una atapeïda selva. Fa veure que aparta lianes, arrels, branques, vegetació, que camina, que corre... i que s'esgota durant les hores de recerca. El lleó està també a vista en aquesta zona durant aquesta interpretació del Niti però s'ha de fer veure com si no estigués fins que arriba pròpiament el moment de la troballa)

NA 2: Per fi el Niti va xocar amb el cos del seu germà lleó que estava a terra sobre un gran bassal de sang. El Niti s'hi agenollà i va veure que el seu germà el lleó estava mort. Va ser tan gran la seva pena i l'enorme esforç fet pel Niti que abraçant-se al lleó el Niti també va morir.

(l'actor Niti ha de fer les accions anteriors a mesura que les anomena el narrador)

NA 1:

Aquesta història tan bonica entre un humà i un lleó va commoure tanmateix el Déu dels songhais, la tribu d'en Niti. Déu Uendé, aquest és el seu nom, va decidir intervenir en la vida dels éssers mortals i va enviar un raig màgic curador que va retornar a la vida al Niti i al seu germà el lleó...

(entre bambolines s'ha de fer un efecte sonor o musical; potser amb un pandero o amb uns quants panderos distribuïts al voltant de les bambolines, o baix del teatre com si fos l'orquestra del teatre)

NA 2:

Al cap d'unes hores el lleó es despertà com si vingués d'un llarg son. Amb les urpes va despertar al Niti. Els dos germans es van inspeccionar detingudament, estaven vius, sense cap ferida!. Un cop convençuts que continuaven al món dels vius, van riure, van saltar d'alegria i es van fer una abraçada de pel.lícula!!!!!!!

(els dos germans han de continuar abraçats, com estàtues)

NA 1:

Els dos germans sabien que havia arribat el moment de dir-se adéu per sempre més. Si continuaven junts els problemes no farien més que continuar i el Déu Uendé no podia estar contínuament arreglant-los la vida. Van decidir, amb molta pena, acomiadar-se per sempre més...

NIT:

Germà, no t'oblidaré mai.

LLE :

jo, tampoc.

NIT :

adéu, germà, adéu.

(El Niti es dirigeix cap al poblat, i el lleó cap a la selva. Desapareixen entre bambolines)

NA 2:

Abans d'acomiar-se van decidir com a record de la seva història fer un pacte d'amistat! Sí, se separarien i no es tornarien a veure, però explicarien la seva història als seus fills i els seus fills als seus fills, i així sempre, fins que els homes i els lleons es respectessin, s'admiressin i poguessin viure junts com a germans.

NA 1:

és per això que hi ha molts homes i dones a l'Àfrica que no tenen por als lleons ja que guarden l'aliança que van fer els seus avantpassats com si fos pròpia. Com si ells fossin Niti i els lleons, els lleons de la història. I per aquesta mateixa raó hi ha lleons que mai atacarien un ésser humà en aquella regió d'Àfrica.

NA 2:

Aquesta història se segueix explicant moltes nits durant l'any per a curiositat i gust dels més menuts de la casa. Nosaltres avui ja hem acabat i com diu el rodolí...

NA 1, NA 2:

"Conte explicat, conte acabat" Cau el teló

Fem teatre o una bona lectura dramatitzada

Ja coneixeu la història del Niti i el seu amic el lleó. Probablement us la va explicar el Pirata Kim, i segur que la va gaudir força. El Pirata Kim si ho recordes la va conèixer una nit a l'Àfrica en una gran festa de benvinguda que li van oferir a ell i a tota la seva tripulació.

La història del Niti us la presentem escrita. La podeu llegir tantes vegades com vulgueu i aprendre-la si us bé de gust. Segur que als vostres cosins o als vostres germans més menuts també els hi agrada.

Us l'hem escrita per escenes. Per tant la podeu escenificar (en un teatre) o bé dramatitzar (lectura amb personatges com si fos un teatre radiofònic).

Comprenem el conte!

Ara us posarem algunes preguntetes que us ajudaran a refrescar les coses que sabeu del conte. Això us permetrà reviure-la i recordar entre tots, aquesta apassionant història. És important que aprenguem el conte molt bé per contar-lo tal i com és des de sempre, quan va néixer fa centenars d'anys!!

1. Quin és el títol del conte?
2. Quins personatges del conte van néixer en un baobab?
3. Què van fer quan van veure que les mares no tornaven?
4. Quina idea va tenir el lleó per fer que el Niti pogués anar a viure entre la gent?
5. Com van continuar l'amistat el lleó i el Niti?
6. Com va ser que els va descobrir la dona d'en Niti, l'Analia?
7. Què va fer la gent del poble?. (Si tu vas opinar sobre això a l'espectacle del Pirata Kim posa-ho després de respondre la pregunta. Després escriu: Jo vaig dir a l'espectacle...)
8. Qui va retornar la vida als personatges?. Perquè?
9. La història acaba que els dos amics s'acomiaden per sempre més. Perquè prenen aquesta decisió?

Coneguem l'Àfrica: Què és?,... Què n'hi ha?

L'Àfrica és un dels cinc continents del nostre planeta. És una de les parts del món més grans. Hi viu molta gent, molta de la qual és de pell fosca i negra. És un lloc molt variat: hi ha grans deserts, muntanyes nevades, selves, sabana ... i alguns dels rius més importants del món.

A l'Àfrica hi viuen els africans. Molts ho fan al camp. Són ramaders, camperols o pescadors. També hi ha comerciants i artesans. Al camp les cases són molt senzilles. De fang i palla, o de totxos amb sostre de llautó. Però també, cada vegada hi ha més ciutats, i cada cop hi viu més gent en elles. Les ciutats s'assemblen a les nostres: hi ha electricitat, aigua corrent, edificis, escoles, mercats, asfalt, però són més senzilles habitualment.

L'Àfrica té riqueses naturals, però també hi ha molta gent pobre. És el continent de les grans feres i de multitud d'animals en llibertat, però la majoria de nens i nenes només coneixen de prop els animals domèstics.

Ara anem a conèixer una mica millor aquest continent tan gran i variat. En ell, van aparèixer fa milions d'anys els primers humans, i també una de les cultures més importants de la humanitat, la de l'Antic Egipte.

Activitat 1: Hui, quin mapa més maco!

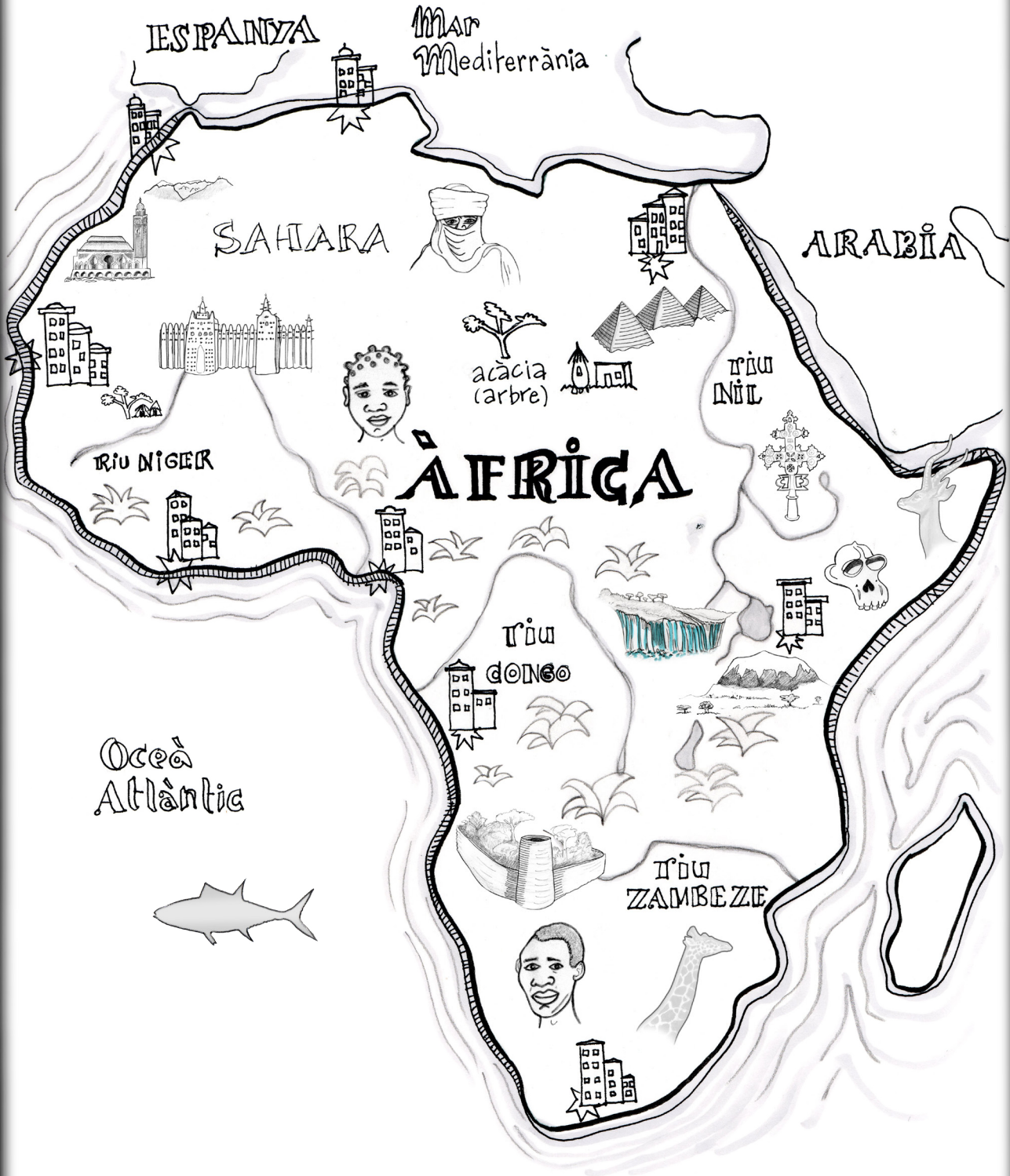
A la pàgina següent tens un mapa d'Àfrica. Fes el que se't demana i veuràs quin mapa més bonic i acolorit tindràs d'aquest continent.

- Repassa amb retolador **BLAU** els grans rius que t'hem dibuixat al mapa
- Acoloreix el desert del Sahara. Amb quin color?
- Pinta les muntanyes nevades del Kilimanjaro (a Kenia) i de l'Atlas(al Marroc). La part de la neu amb quin color la faràs?
- Pinta amb diferents tons de **VERD** els grans arbres de les selves. Amb retoladors.
- Dibuixa, seguint el model, l'arbre de l'acàcia, típic de zones seques.
- Repassa (utilitza retoladors de color): edificis i monuments importants, fauna, troballes...
- Repassa amb retolador els dibuixos de les persones i dona color amb llapis les robes, la pell, ...
- Per acabar posa llum als edificis de les grans ciutats. Utilitza retolador.

MAPA D'ÀFRICA

Activitat: Hui, quin mapa més maco!

Materials : utilitza retoladors quan així se t'indiqui o llapis de colors, en la resta d'ocasions.

Ara juguem una estona: joc de l'awelé

Els xinesos van inventar les dames xineses

Els àrabs els escacs

Els europeus els jocs de cartes

I els africans... l'awelé !!

Aquest és el joc més practicat a l'Àfrica. Un joc fascinant per a un continent fascinant. Juguem...

Dalt tens el tauler de joc i les fitxes. Es tracta de dues rengleres de sis forats on van quatre llavors o peces. Cada jugador té un rengle i per tant 24 peces a l'iniciar el joc.

Nombre de jugadors: 2

Inici de la partida: comença la partida que hi ha quatre peces a cada forat.

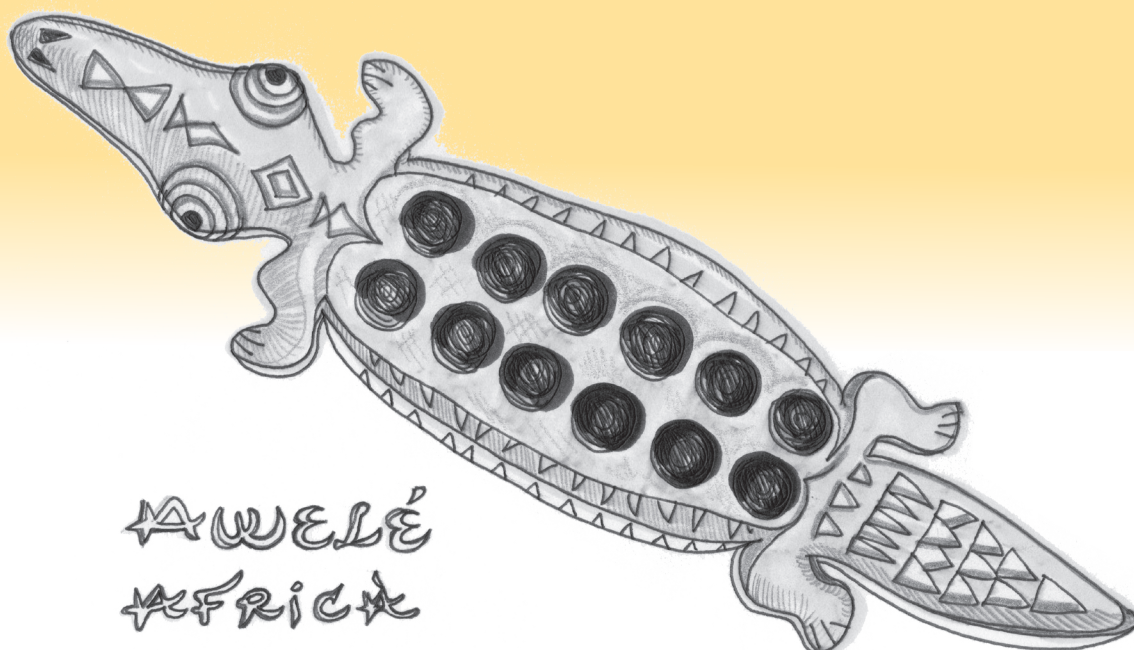
Com es juga: Per torn, cada jugador agafa totes les llavors d'un dels sis forats del seu costat del camp (els sis forats que té al seu davant) i les sembra; és a dir les col·loca d'una en una als forats següents al que ha buidat. Si s'escau que l'última llavor cau en un forat de l'adversari (els sis que l'adversari té al seu davant) i que en aquest forat hi ha, abans de la sembra, una o dues llavors, el jugador es queda la seva llavor i la o les de l'adversari. Això mateix passa amb tots els forats anteriors i consecutius a l'últim, si compleixen la condició que també tenen una llavor o dues.

Al joc de l'awelé, sempre cal "donar menjar". Això significa que quan un jugador no pot tirar, ja que no té cap llavor al seu camp, el contrincant ha de fer una jugada que sembri fitxes al camp contrari.

Qui guanya: quan ja no queden llavors al tauler o quan ja no és possible de menjar-ne més. Guanya el jugador que ha menjat més llavors a l'acabar la partida.

Taulers: a l'Àfrica acostumen a ser un estoig de fusta com el de la foto. De vegades estan decorats amb belles escultures que representen animals i persones.

Els taulers es poden dibuixar a la sorra (ideal per jugar a la platja, no?), a una cartolina, o bé es poden utilitzar els "forats" de les oueres de cartró. En aquest últim cas feu el següent: tal·leu els forats amb unes tisores de manera que el clot no sigui molt fondo (s'han de poder veure bé les fitxes) i enganxeu-los arreglats sobre una base de cartró o una cartolina. Les peces, les llavors, poden ser cigrons, pedretes, boles de paper, etc..

Pots fer els teus propis dissenys.

T'atreveixes a fer un tauler-tortuga?.

Quin tauler t'agradaria fer?.

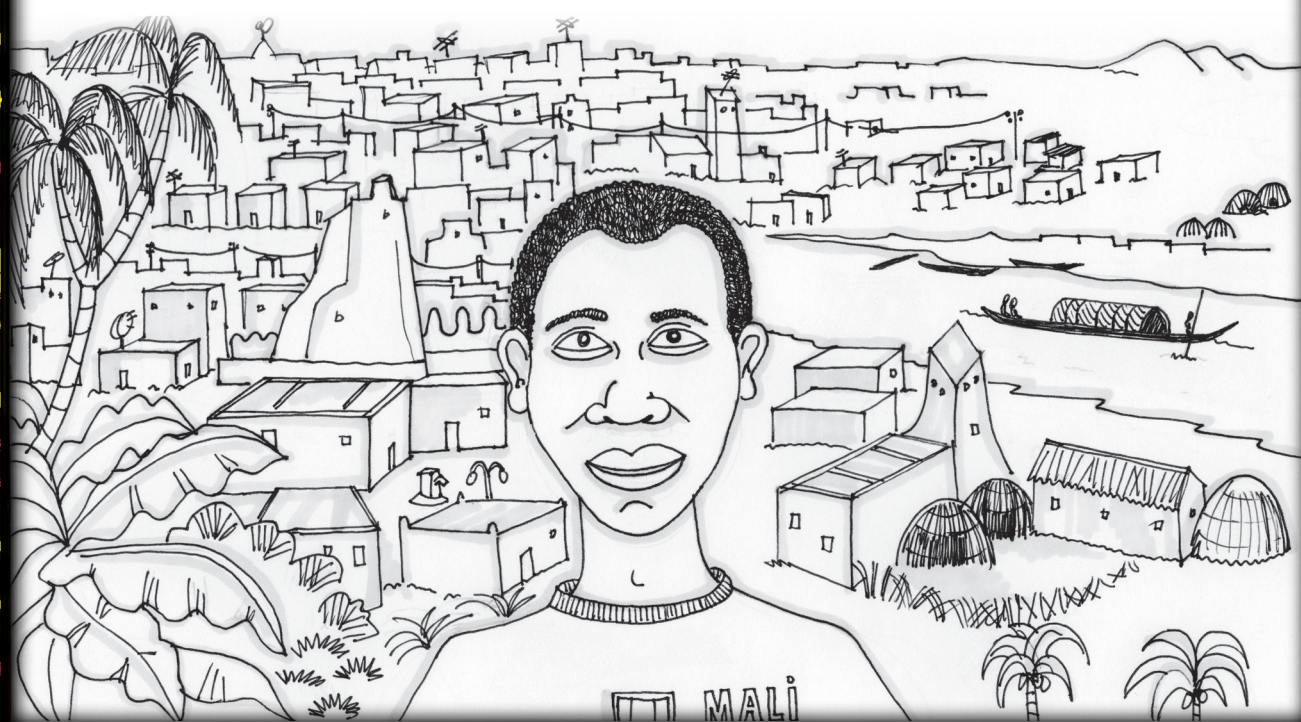
Pintat et quedarà més maco.

I sobre tot no t'oblidis de jugar amb els teus amics!

Vine a conèixer a en Buba, un nen de l'Àfrica

En Buba és un nen de l'Àfrica. Viu en una ciutat africana, que es diu Gaó, al país de Mali, un territori entre el desert i la sabana. La seva ciutat no és molt gran però té llum elèctrica, clavegueram, restaurants, cotxes, ..., però només els més rics s'ho poden permetre. En Buba viu en una casa compartida per diverses famílies on hi ha força nens com ell. El pare d'en Buba és xofer i condueix un camió. La seva mare és venedora de condiments al mercat del centre. En Buba va a l'escola i de gran li agradaria ser xofer com el seu pare.

En Buba és un enamorat dels contes, i entre els seus favorits està el de « Niti i el lleó » que tantes vegades li va explicar la seva àvia. Aquest conte és típic de Mali, de la mateixa manera que «la llegenda de Sant Jordi» és típica de Catalunya.

Activitat:

“Vine a conèixer a en Buba, un nen de l'Àfrica”

En grups de dos, intenteu triar correctament “7” coses que fa en Buba un dia qualsevol durant l'època d' escola. Hem posat més coses, però només 7 són certes. Escriu una “V” de veritable al costat de les opcions correctes.

- ☐ Al matí es lleva molt d'hora, igual que la resta de la gent (1)
- ☐ Es lleva quan el desperten els elefants (2)
- ☐ Acud a l'escola del barri (3)
- ☐ Espanta micos per la ciutat(4)
- ☐ Amb els seus amics juga al futbol (5)
- ☐ S'està a casa jugant amb un videojoc (6)
- ☐ Fa comandes pels seus pares i parents (7)
- ☐ Sempre està jugant i no ajuda gens a casa (8)
- ☐ A la tarda veu la tele a casa d'uns veïns que en tenen una (9)
- ☐ Per sopar menja pizza ben sovint (10)
- ☐ Sopar cada dia arròs com és costum (11)
- ☐ Al vespre escolta les històries i els contes dels vells amb tot de gent reunida (12)

Comprovació: Com veus cada possible resposta té un número entre parèntesi. Si has escollit bé les 7 respostes la suma de les seves xifres (les que hi ha entre parèntesi) t'ha de donar: 48. Fes la prova. Sumen 48?. “Bravo” si has encertat, sinó tranquil, repassa les respostes i torna a sumar. Però abans repassa la suma no sigui que t'hagis equivocat sumant!. Ara sí: excel.lent!!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

+

L'Awa i l'Adama, cosins del Buba, viuen al poblat

L'Awa és una cosina d'en Buba. Ella viu al camp en un poblat, amb els seus pares, els seus germans i l'Adama, que és el seu germà bessó (mireu-los al dibuix... s'assemblen, oi?).

La vida al camp és molt diferent que a ciutat. Al camp tot és més dur, difícil. Tothom ha de col·laborar en les feines de cada dia. L'Awa i l'Adama no van a l'escola, entre altres coses pel fet que no n'hi ha al seu poblat. Ells dos, com ja tenen deu anys, ajuden força als pares: als camps, amb els animals, amb les feines de la llar, fent-se càrrec dels menuts, etc.

En Buba, un cop l'any, visita als seus parents del poblat. Li encanta jugar i ajudar als seus cosins amb els que s'ho passa pipa. La pena és que quan té vacances a l'escola és quan s'ha de treballar més als camps dels seus familiars. És l'època de pluges i s'ha d'anar en compte en no caure refredat...

Activitat:**” L’Awa i l’Adama, cosins del Buba, viuen al poblat”**

Feu com a l’exercici anterior. Intenteu descobrir, per parelles, “7” coses que fan l’Awa i l’Adama, un dia qualsevol, al lloc on viuen. Recorda que hi ha opcions que no són correctes. Dibuixa una “V” de veritable al costat de les opcions correctes.

- ☐ L’Awa camina prop d’una hora, tres vegades al dia, per agafar l’aigua del pou (1)
- ☐ Al poblat hi ha aigua de l’aixeta i no cal que l’Awa faci res (2)
- ☐ Els dos germans cultiven els camps de la família (3)
- ☐ Els dos germans s’ho passen la mar de bé sense fer res, sempre jugant i lliures (4)
- ☐ L’Awa se’n cuida de la Barkissa, la seva germaneta menuda (5)
- ☐ L’Adama espanta ocells i micos per evitar que es mengin la collita (6)
- ☐ L’Adama juga amb els seus amics després de sortir de l’escola (7)
- ☐ L’Awa i l’Adama ajuden la mama a buscar llenya (8)
- ☐ Al vespre escolten les històries dels pares i els contes que expliquen les àvies (9)
- ☐ Les nits de lluna plena, canten, ballen i juguen, durant hores (10)

Comprovació: Com veus cada possible resposta té un número entre parèntesi. Si has escollit bé les respostes la suma de les seves xifres (les que tenen entre parèntesi) t’ha de donar: 43. Fes la prova. Sumen 43?. “Bravo” si has encertat. Sinó, tranquil, repassa les respostes i torna a sumar. Però abans repassa la suma no sigui que t’hagis equivocat sumant!. Ara sí, ja ho tens. Excel.lent!!

(fes en aquest espai la suma de 7 xifres)

L'oncle del Buba vol viatjar

L'oncle del Buba és jove. Fa temps que no aconsegueix cap treball. I s'ho passa malament per pagar el lloguer de la seva caseta, els aliments, els vestits, etc. Ara fa temps que està buscant diners entre els seus parents i amics per poder viatjar a Europa o Amèrica. Vol emigrar a un d'aquests llocs per poder tenir la feina i els diners que li permetin viure millor. I

també per ajudar a casa, a la seva gent que es queda al país, a Mali..

L'oncle es diu Niti (òndia, igual que el personatge del contel!). L'oncle Niti, té alguns estudis i parla força bé l'anglès, però no hi troba la manera d'aconseguir feina. Com ell hi ha molts joves en condicions semblants. I per això, sense parar, hi ha joves africans que

intenten arribar al nostre país d'una manera o una altra. Com tampoc poden obtenir el "visat" (el permís d'entrada) que els permet d'entrar als països estrangers, molts d'ells s'embarquen en un perillós i costós viatge per arribar a Europa. Sovint el viatge dura temps, mesos o anys, i acostuma a ser molt dur.

Activitat: Troba la paraula

Has de buscar "7" paraules que estan escrites al text de dalt. Per facilitar-te una mica les coses a continuació et proporcionem les seves definicions i també el nombre de lletres que té la paraula.

Definicions:

Persona que busca feina i no la troba

— — — — —

Continent del món on hi ha molt països rics

— — — — —

El nom de l'oncle del Buba

— — — —

Viure malament (a l'inrevés)

— — — — —

Activitat que ens permet guanyar-nos la vida

— — — — —

Permís que es donen als estrangers per visitar un país

— — — — —

Buscar feina en un altre lloc o país

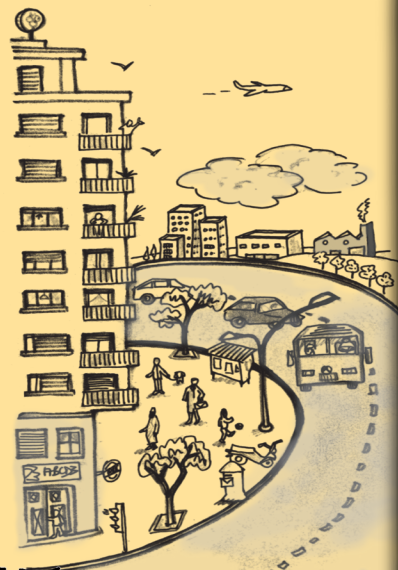
— — — — —

L'oncle d'en Buba viu entre nosaltres

Ha aconseguit el seu somni. Ja és al nostre país, viu entre nosaltres, a la nostra ciutat. Li ha costat, això sí, molts esforços i diners. Diners, que ara haurà de tornar als parents i als amics que li en van deixar. Ha viatjat a través de deserts abrasadors, de camins de pols, i d'oceans perillosos. S'ho ha passat ben malament. Ha viscut una aventura però no

com a les pel·lícules, sinó de veritat, i no li han quedat gens de ganes de repetir-la.

Com us dic, ara viu a Catalunya, concretament a Ripollet. Treballa d'ajudant de paleta i fan arranjaments a cases. No ho havia fet mai abans però li surt força bé, i li agrada bastant.

Activitat 1.

Un «cicerone» és una persona que s'ocupa d'un estranger, d'un invitat. De fer-li bona l'estada a un visitant. En aquesta activitat faràs de cicerone al Niti, l'oncle d'en Buba.

Escriu 5 llocs de la teva població on el duries per fer turisme:

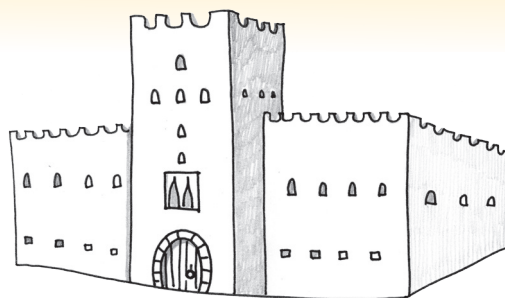
.....

.....

.....

.....

.....

Activitat 2.

Respon:

Quines coses, et sembla, que li poden agradar de la nostra ciutat i de la seva nova vida al nostre país? Cita unes quantes.

.....

.....

.....

I quines coses, no tant?

.....

.....

.....

El vestit de l'oncle

A l'oncle d'en Buba li agrada vestir amb roba còmoda, de tipus esportiu. Li encanta dur xandall, sabatilles i gorra, esportives.

De vegades, sobretot els dies de més festa, li agrada vestir-se amb la roba tradicional de Mali, l'habitual del seu país. La peça principal és el bubú, una túnica llarga que arriba per sota dels genolls, confeccionada amb roba ben estampada, alegre i acolorida. Per sota del bubú es duu un pantaló de la mateixa tela, babutxes, barret de roba o turbant.

Activitat. «Acoloreix»

Què et sembla si ara pintes la roba de l'oncle Niti amb colors ben vius que t'agradin. Fes el mateix amb els vestits de la Mariam, una amiga d'en Niti. Ja veuràs que « xulo » et queda el dibuix acolorit.

Consell: tingues en compte que en una roba estampada els colors es repeteixen en els diferents motius. Bona feina...

El joc del Baguerú

Ara us ensenyarem un joc molt divertit. És el joc que prefereixen l'Awa i l'Adama les nits de clar de lluna. S'anomena "El Bagerú".

Com s'hi juga:

Han de jugar uns quants nens i nenes, quanta més colla millor. Per començar, tots asseguts en rotllana. Es fa un sorteig per saber qui comença a fer de Cap del poblat i de Bruixot. Els dos companys o companyes que estan a la dreta i a l'esquerra del Cap del poblat seran els seus consellers.

El Bruixot pensarà un animal i el comunicarà, en secret, al Cap del poblat i als seus consellers. Després es posarà davant d'un jugador i dirà la frase màgica:

"Endevina quin animal protegirà la teva família"

A continuació, el Bruixot imitarà de la millor manera possible l'animal que ha triat. El jugador l'haurà d'endevinar en el termini d'un temps no massa llarg (mig minut, per exemple).

Si el jugador encerta l'animal ha guanyat. Ell serà el nou Bruixot i l'antic s'asseurà al seu lloc buit.

Però què passa si no l'encerta? El Cap i els seus consellers hauran d'intervenir i decidir si el Bruixot ha fet una bona imitació. Si això no és així, el Cap dirà la frase:

"Amb aquest Bruixot cap animal no protegirà les nostres famílies"

En aquest cas el Bruixot també perdrà la feina i serà substituït pel jugador.

Però si el Cap pensa que el Bruixot ha fet una bona imitació i que el jugador no ha estat espavilat llavors dirà al jugador:

"Solament la lleugeresa dels animals podrà salvar-te!"

En aquest moment el jugador que no ha sabut reconèixer la bona imitació (l'animal imitat), haurà de ser lleuger per salvar-se.

El jugador dibuixarà un cercle, un cau, no massa lluny. Es col·locarà a continuació fora de la rotllana, però a tocar d'aquesta, en el lloc més llunyà al cau. El Bruixot es posarà igualment a tocar de la rotllana, però fora d'aquesta, en el lloc més proper al cau dibuixat pel jugador. A una ordre del Cap comenta la cacera. Si el Bruixot agafa al jugador abans que arribi al cau aquest paga una penyora que s'haurà de posar al cau. Si el jugador arriba al cau sense ser agafat s'ha salvat. En aquest darrer cas el Bruixot seguirà fent la seva tasca i triarà un altre jugador per continuar amb el joc.

El cau fet per primer cop serà utilitzat sempre que faci falta pels altres jugadors. Es pot també posar unes fites o unes marques que limiten l'espai de la cacera.

L'ofici de Cap serà rotatiu. Cada vegada el farà un jugador diferent seguint el torn de la rotllana de dreta a esquerra. Naturalment, també canviaran a la vegada els dos consellers del Cap.

La part final del joc és que els jugadors que hagin de recuperar la seva penyora hauran de complir una ordre del Cap (el que hi hagi en aquell moment que serà ja l'últim del joc).

Les ordres hauran de tenir a veure amb el regne animal. Exemple: « Vés al cau a recollir la teva penyora a pas de cargol, fes ...100 passes ! ». S'ha de procurar donar ordres divertides.

Els últims consellers del joc hauran de supervisar com es fan de bé les proves. Si es fa trampa el jugador que pretén recuperar la seva penyora haurà de tornar començar.

Fem màscares: la d'en Niti i el lleó

A molts llocs de l'Àfrica s'utilitzen màscares. De vegades per acomiadar a la gent que mor, juntament amb música de tambors. També s'utilitzen per demanar que plogui, o per fer favorable la collita. En alguns llocs s'utilitzen màscares d'animals en una festa popular que ve a ser una mena de Carnaval.

Activitat:

“avui nosaltres farem la nostra màscara africana”

Us proposem dos models a escollir: la d'en Niti, i la del lleó. Aquestes màscares les podeu utilitzar per Carnaval, en el teatre o lectura dramatitzada que us proposem en aquest dossier. Per jugar al Baguerú. I sempre, us quedarà com a record d'aquesta història d'amistat entre una fera i un humà.

Segueix les indicacions següents per fer la teva màscara:

- 1- El mestre et donarà una cartolina on està la carota del Niti o bé la del lleó.
- 2- Si les línees del dibuix fotocopiats estan fluïxes repassa-les amb pinzell i pintura negra a l'aigua, o bé amb rotulador gruixut.
- 3- Tria els colors que més s'escauen i pinta la cara amb molta cura. Utilitza ceres. Fins i tot al final la pots envernissar.
- 4- Fes els forats per posar la goma elàstica (amb un clau o un punxó)
- 5- Fes amb cura els forats dels ulls amb una tisora.
- 6- Retalla la silueta de la màscara.
- 7- Fes el cabell : en el cas del Niti, fes boles petites amb paper negre tipus pinotxo (ha de ser un paper «tou») i pega-les ben juntes on correspongui amb cola blanca o de barra. En el cas del lleó fes tires de paper d'emalatge de color torrat i pega-les on correspongui.
- 8- Posa la goma elàstica.
- 9- Emprova't la màscara i ajusta la goma per poder dur-la bé i de manera còmoda.
- 10- Juga i gaudeix.

Nota pel mestre: utilitzeu la cartolina més grossa que us permeti la fotocopiadora. També podeu imprimir-la en un full normal i fer-la enganxar a posteriori en una cartolina. La màscara la podeu ampliar una mica (entre un 10-15% i us quedarà més vistosa).

retalla

León

retalla la
màscara

Nit i

Ritmes africans i instruments senzills

A l'Àfrica el ritme està a totes les coses. I tothom associa el ritme, els tambors, les danses amb molta energia, amb aquesta part del món. Que et sembla si aprenem alguns ritmes africans senzills i a utilitzar recipients d'ús quotidià per fer música.

Activitat 1:

“Busquem garrafes tamborileres”

Segur que pots aconseguir ampolles de plàstic i encara millor garrafes de plàstic buides. Les utilitzarem d'instruments de percussió i les afegirem a la col·lecció d'instruments de percussió de l'escola (triangle, timbal, maraques, pandero, bastonets, cròtals, etc).

Tots aquests instruments els podrem utilitzar si s'escau quan juguem al Baguerú, per Carnaval o si fem un teatret o la lectura dramatitzada de Niti i el lleó (consulta-ho amb el mestre o la mestra).

Activitat 2:

“Aprenem a fer ritmes i a tocar...”

Coneixerem dos ritmes bàsics que ens ajudaran a fer força xirinola.

Es important el tipus de cop: fort, dèbil, greu, agut. Investiga el so i interpreta'l, perquè soni bé i amb “marxa”.

• Ritme I, de 4 pulsacions, africà

TU	KÀ	TU/TU	KÀ
TU	KÀ	TU/TU	KÀ
TU	KÀ	TU/TU	KÀ
TU/TU	KÀ/KÀ	TU/TU	KÀ
●	●	●	●

Tingues en compte a l'hora de tocar:

Agafes la garrafa estrenyent-la entre el cos i el braç esquerre si ets dretà o amb el dret si ets esquerrà. El cul de la garrafa t'ha de quedar davant de la mà més hàbil.

També pots tocar els ritmes amb un pandero, un djembé, un timbal, etc.

TU : piques amb la mà plana al bellmig del cul de la garrafa

KÀ : piques amb la mà plana al lateral de la garrafa, al mig, o si ho prefereixes a la bora del cul de la garrafa.

Cada **tres** (**TU-KÀ TU TU-KÀ**) fas **un** (**TU TU- KA KÀ TU TU-KÀ**), i tornes a començar.

Cada paraula, per exemple **TU TU-KÀ** o **TU-KÀ** es correspon al temps d'una negra (mira't bé l'esquema).

Ritme II, de 4 pulsacions, africà

CA-TÀ
CA-CA-CA

KI-TI-CA
TA-TA-TA

CA-TÀ

KI-TI-CÀ

És un ritme molt semblant a l'anterior que utilitza un timbre més, diguem que un só més.

Tingues en compte en aquest ritme:

- **CA** : piques amb la mà plana al cul de la garrafa, al mig
- **TÀ** : piques al lateral de la garrafa amb la mà plana
- **KI** : piques amb el dit índex un cop sec a la boca del cul de la garrafa
- **TI** : piques amb el dit índex un cop sec al mig del cul de la garrafa
- **CÀ** : piques igual que CA però posant un accent sec al toc

Sobre aquestes bases rítmiques pots investigar. Intenta fer:

Entra primer un sol instrument i en la següent frase entren tots els demés.

Fer dialogar dos instruments diferents: la garrafa i un timbal, per exemple.

Introduir variacions, inventar-les, però procura no perdre el ritme i interioritza el que fas nou per poder-ho repetir quan ho desitgis.

Acoplar instruments sencills com bastonets, triangle, etc, per acolorir alguns tocs.

Introdueix un “**flam**”, un redoblec ocasional: “**taratà, taratà, taratà**”, utilitzant les dues mans i picant de manera alterna en el cul de la garrafa o timbal.

Amb la profesora o el professor de música investigueu i creeu altres ritmes de 4 pulsacions, o bé de 3 pulsacions, com ara:

Dom Ta-Ca Ta

(só baix)

